

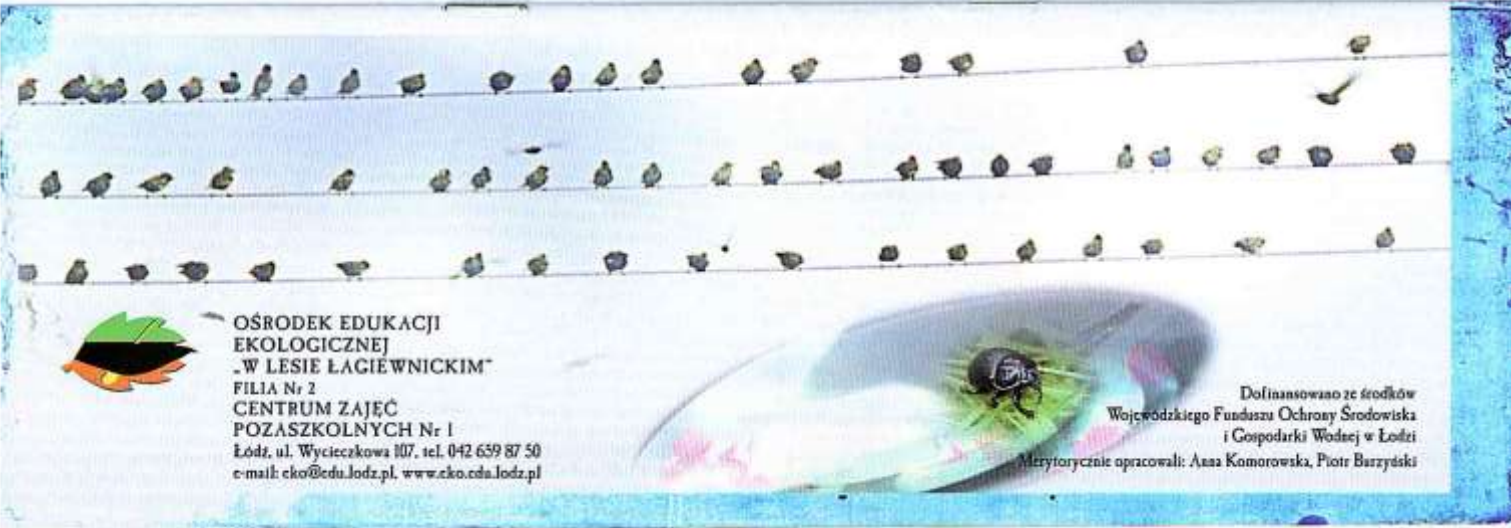
formy ochrony przyrody

OŚRODEK EDUKACJI
EKOLOGICZNEJ
„W LESIE ŁAGIEWNICKIM”

FILIA Nr 2
CENTRUM ZAJĘĆ
POZASZKOLNYCH Nr 1

Łódź, ul. Wycieczkowa 107, tel. 042 659 87 50
e-mail: eko@edu.lodz.pl, www.eko.edu.lodz.pl

Dofinansowano ze środków
Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej w Łodzi

Merytorycznie opracowali: Anna Komorowska, Piotr Barzyński

Wymieranie roślin i zwierząt, nie jest zjawiskiem nowym i w przeszłości występowało wielokrotnie z różnym nasileniem. Wielkie katastrofy przyrodnicze, geologiczne i kosmiczne, często przyspieszały ten proces, doprowadzając do zagłady większości gatunków żyjących w danym okresie. Największa udokumentowana katastrofa wydarzyła się z końcem permu, czyli ok. 250 mln lat temu, gdy wymarło 96% gatunków. Również pojawienie się człowieka na Ziemi, a zwłaszcza jego osiadły tryb życia i dynamiczny rozwój populacji, przyczynił się do wielkiego wymierania. W trakcie swojej ekspansji doprowadziliśmy do likwidacji

wielu siedlisk, a także ingerowaliśmy w nie, wprowadzając nowe gatunki roślin i zwierząt. Rozwój przemysłu i związane z tym pozyskiwanie surowców naturalnych oraz rozbudowa miast, które przekształcały się w ogromne aglomeracje, spowodowały zawłaszczenie przez człowieka olbrzymich przestrzeni. Odpowiedzialni jesteśmy również za globalne zmiany klimatyczne i zanieczyszczenie środowiska, które nie pozostają bez wpływu na wielkość populacji wielu roślin i zwierząt. Destrukcyjny wpływ człowieka na zmiany w środowisku zauważono dawno i podejmowano różne próby ochrony zagrożonych gatunków.

W Polsce ochrona przyrody rozpoczęła się już w początkach ubiegłego tysiąclecia i sięga czasów panowania Bolesław Chrobrego, który wydał prawo chroniące bobry. Władysław Jagiello ograniczył polowania na dzikie konie, tury, żubry, łosie oraz objął ochroną cisy i uprawy rolne. Zygmunt I Stary wziął pod ochronę sokoły i łabędzie oraz zabronił prowadzenia polowań w Puszczy Białowieskiej. Zygmunt III Waza w 1597 r. zakazał polowania na tury, który przetrwały już tylko w Polsce (możliwe, że dzięki ograniczeniom polowań wprowadzonym przez Bolesława Kędzierzawego i Władysława Jagiellę). Powołał jednocześnie specjalnych strażników, którzy mieli je liczyć, ochraniać i dokarmiać zimą. Mimo, iż był to prawdopodobnie pierwszy w świecie przejaw ochrony czynnej, to jednak okazał się nieskuteczny, gdyż w 1601 r. żyły już tylko 4 tury, a w 1627 r. padła ostatnia turczyca.

Zręby współczesnej ochrony przyrody powstały w XIX w. kiedy to zmiany w środowisku, spowodowane przez człowieka, zaczęły zagrażać jemu samemu. Pierwszym aktem prawnym wydanym na ziemiach polskich w tym okresie, była ustawa z 1868 roku uchwalona przez Sejm Krajowy we Lwowie obejmująca ochroną tatrzańskie zwierzęta - kozicę i świstaka. W roku 1890 hr. Włodzimirz Dzieduszycki założył pierwszy prywatny rezerwat przyrody. Po odzyskaniu niepodległości w roku 1919 powołano Państwową Radę Ochrony Przyrody, a w roku 1928 założono Ligę Ochrony Przyrody. W tym też okresie zapoczątkowano restytucyjną hodowlę żubra (1929) i koników typu tarpan (1936) i utworzono pierwsze rezerваты przyrody, parki narodowe, pomniki przyrody. Podstawy prawne stworzyła ustawa o ochronie przyrody z 1934 roku, która doczekała się 16 kwietnia 2004 r. już kolejnej nowelizacji, wcześniejsze pochodziły z lat 1947 i 1991.

- kształtowanie właściwych postaw człowieka wobec przyrody przez edukację, informację i promocję w dziedzinie ochrony przyrody;

Realizacja tych celów przybrała różne formy. Najstarszą z nich jest oczywiście ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów, która wymaga jednak wsparcia innymi działaniami, które zapewniają im swobodny rozwój w ekosystemach.

W rozumieniu ustawy ochrona przyrody polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody.

A oto jej podstawowe cele:

- utrzymanie procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów;
- zachowanie różnorodności biologicznej;
- zachowanie dziedzictwa geologicznego i paleontologicznego;
- zapewnienie ciągłości istnienia gatunków roślin, zwierząt i grzybów, wraz z ich siedliskami, przez ich utrzymywanie lub przywracanie do właściwego stanu ochrony;
- ochrona walorów krajobrazowych, zieleni w miastach i wsiach oraz zadrzewień;
- utrzymywanie lub przywracanie do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych, a także pozostałych zasobów, tworów składników przyrody.

Rodzaj obiektu	Liczba obiektów	Powierzchnia w hektarach	Średnia wielkość obiektu
parki narodowe	23	317405,5	13800,2
rezerваты przyrody	1385	162435,2	117,2
parki krajobrazowe	120	2517183,9	20976,5
obszary chronionego krajobrazu	445	7042615,7	15826,1
obszary „Natura 2000”	72	3109778,0	43191,3
pomniki przyrody	34385	-	13800,2
stanowiska dokumentacyjne	115	783,7	6,8
użytki ekologiczne	6177	42641,0	6,9
zespoły przyrodniczo-krajobrazowe	177	85329,3	482,0

Zakres ochrony poszczególnych form jest różnicowany, począwszy od wielkopowierzchniowych obszarów krajobrazu chronionego, parków krajobrazowych, poprzez niewielkie obszarowo stanowiska dokumentacyjne i rezerваты przyrody. Różne są jednocześnie ograniczenia w stosunku do działalności człowieka. Do najbardziej strzeżonych form ochrony należą parki narodowe i rezerваты przyrody, a stosunkowo łagodnie są traktowane obszary chronionego krajobrazu. W przypadku ochrony gatunkowej mamy do czynienia z podziałem na ochronę całkowitą i częściową. W tym drugim wypadku istnieje możliwość pozyskiwania

określanych gatunków roślin i zwierząt, w okresach i w sposób określony przez ministra właściwego do spraw środowiska. W wielu wypadkach ochrona gatunkowa może być bezskuteczna z powodu rzadkości występowania roślin, zwierząt i grzybów. Wyznacza się zatem dodatkowe strefy ochronne dla ich ostoi czy stanowisk. Najlepsze warunki mają one jednak w parkach narodowych i rezerwach przyrody, gdzie ochronie podlegają całe ekosystemy dające im możliwość swobodnego rozwoju. Nowością, w stosunku do poprzedniej ustawy, są obszary Natura 2000, których sieć obejmuje tereny specjalnej ochrony ptaków oraz specjalne ochrony siedlisk. Mogą one obejmować część lub całość obszarów i obiektów objętych innymi formami ochrony przyrody, a tym samym i zakres ochrony w ich obrębie jest bardzo różny.

Las Łągiewnicki od ostatniego dnia grudnia 1996 roku, znajduje się w obrębie Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich, którego najważniejszym celem ochrony jest zachowanie walorów przyrodniczych i kulturowych obszaru Polski środkowej. Nieco wcześniej na terenie Lasu Łągiewnickiego, 12 listopada 1996 roku, utworzono rezerwat przyrody Las Łągiewnicki, który objął swoim zasięgiem obszar o powierzchni 69,85 ha z różnorodnymi fitocenozami ągru, dąbrowy świetlistej i dąbrowy kwaśnej, na którym występują cenne gatunki roślin chronionych. Planuje się jednocześnie utworzenie na śródleśnej, wilgotnej łące w Lesie Łągiewnickim użytku ekologicznego o nazwie Łąka Opadówka.

Nezależnie jednak od form ochrony, ich zasięgu i siły oddziaływania prawnego, najważniejsza jest postawa nas samych wobec przyrody i jej zasobów naturalnych. To przede wszystkim my, będąc świadomymi zagrożenia, jakie niesie dla środowiska rozwój współczesnej cywilizacji, jesteśmy w stanie skutecznie chronić ją przed samym sobą.

